

O plaćama ribara na otvorenim vodama

Ribarska centrala Saveznog poljoprivrednog dobra Belje, Apatin, uputila je u maju o. g. Ministarstvu Poljoprivrede FNRJ, planskom sektoru, prijedlog za regulisanje plaća ribara na otvorenim vodama. U tom prijedlogu kaže se, da je praksa kod spomenute centrale od oslobođenja dosad nepobitno dokazala, da u sadanjim uslovima radnih odnosa individualni način ribarenja više ne odgovara. U vezi toga se naglašuje, da danas mora ribaru biti osiguran zakonski minimum zarade, da on mora biti socijalno obezbijeđen, da mora biti snabdijevan svim potrebnim alatom, pravilima i t. d. i da on opet za sve ovo svojim radnim doprinosom ima da daje primjereni ekvivalent. Uz ovaj odnos između plaće i rada stoji pitanje radne discipline i radne kontrole u ribarstvu na otvorenim vodama, kao osnova za konstruktivan rad. Disciplina i kontrola mogu se ostvariti, kaže se u podnesku, samo ako su ribari između sebe s jedne strane i sa svojim neposrednim rukovodiocima, desetarima i brigadirima, s druge strane povezani skupnim, zajedničkim, t. j. kolektivnim interesima kako u radu doprinosom svakoga pojedinca, tako i na čuvanju ribarskog alata, bez obzira, da li u datom času, prema vodostaju ili vremenskim prilikama rade na svome sektoru pojedinačno ili grupno. To se ne može postići samim propisivanjem godišnjih normi uhvata ribe, jer norme na prirodnom ribarstvu nemaju onaj značaj, što ga imaju u drugim poslovima. Sposoban ribar kada je povoljan vodostaj može godišnju prosječnu normu ostvariti za mjesec dana, dva mjeseca, a kada je vodostaj nepovoljan, imat će uvijek razloga, da opravda neispunjenje naročito kad se njegova zarada pretežnim dijelom sastoji od određene fiksne mjesečne plaće. Puna kontrola može se ostvariti u proizvodnosti rada podići na najviši stepen — kaže se u podnesku — samo ako s jedne strane visina zarade svakog ribara zavisi kako o njegovoj vrijednosti i zalaganju, tako i o visini radnog doprinosa cijele njegove desetine i svakog pojedinca u toj desetini, a visina zarade desetara i brigadira opet o visini zarade svakog pojedinog ribara iz desetine i brigade. Kada je na ovaj način svaki ribar materijalno neposredno zainteresiran u pogledu produktivnosti rada svakog svoga druga iz svoje bliže zajednice, onda će oni prirodno to jače pomagati jedan drugoga u poslu, sami neće dozvoljavati neopravdane izostanke i izvlačenje sa posla, stariji ribari neće kriti svoje znanje i iskustva od mlađih ribara, nego će se naprotiv truditi da ih što prije osposobe. Ribarska centrala naglašuje na tom mjestu, da je taj sistem plaćanja kojega su oni uveli prelaskom na brigadni sistem, na njihovu ribarstvu dao vrlo dobre rezultate, tako, da oni sada sa svega jednom trećinom prijašnjeg broja ribara postižu daleko bolje uspjehe nego ranije sa trostrukim brojem.

U podnesku se dalje kaže, da se rad na otvorenim vodama nastavlja intenzivno kroz cijelu godinu bez obzira na godišnje doba, na vremenske prilike i povremena ograničenja ribolova zbog lovostaje na pojedine vrste, jer se ribolov ne sastoji samo od hvatanja riba, nego i od čitava niza pripremnih radova, koji su od presudna značaja za uspjeh posla. Zato, zaključuje se u podnesku, produktivan i rentabilan rad na otvorenim vodama može se ostvariti samo sa stalnim profesionalnim kadrom ribara. Sezonski ribari, naročito

na sektorima apatinske centrale, koji osim riječnog korita imaju i veće poplavne predjele, više su od štete nego od koristi, jer takvi povremeni obično nestručni i manje više slučajni ribari sposobni su uspješno ribariti samo onda kada su okolnosti posve povoljne za ribarenje, a to je za takve ribare samo ono vrijeme kada se riba plodi, hata za pašom ili se prilikom naglih opadanja vode povlači sa poplavnih predjela.

U prijedlogu se zatim naglašuje, da je posao profesionalnih ribara, naročito na otvorenim vodama vrlo težak i naporan. Ljudi su izloženi nevremenu i velikom oštećivanju odjeće i obuće, oni najvećim dijelom preko nedjelje zave odvojeni od svojih porodica i t. d. zato se u podnesku za njih traži primjerena plaća, obzirom na povoljne radne prilike u industriji i drugdje. S druge pak strane plaća se mora ravnati prema radnom učinku, t. j. prema vrijednosti ulova. Svako odstupanje od toga bi nemamovno kompromitiralo rentabilnost poduzeća.

U 4. točki uvoda centrala naglašuje, da ona ima u glavnom vrlo sposoban, kompaktn i discipliniran ribarski kadar, ali da je njegov osnovni nedostatak u tome što ima dosta starih ljudi i da se oskudijeva u ribarskom podmlatku. Ovdje se autori prijedloga prilično nepovoljno izražavaju o ogromnoj većini ribara sa otvorenih voda, pa idu tako daleko, da njima poriče značaj pozitivnog radnog elementa. O svim tim ocjenama moglo bi se što šta reći; to je u najmanju ruku pitanje i predmet rasprave. Navodimo iz te 4. točke uvoda, da se u prijedlogu traži pozivanje omladine kao ribarskog podmlatka. Dalje se kaže u prijedlogu: za uposlenje omladine na prirodnim ribarstvima još ne postoje ni osnovni zakonski uslovi, jer propisi o učenicima u privredi ne obuhvaćaju učenike na prirodnim ribarstvima, nitii se uslijed specifičnosti ribarskog posla oni na njih uopće mogu primijeniti. Stoga se predlaže, da se uporedo sa rješanjem o ribarskim plaćama donesu i propisi o ribarskim učenicima na otvorenim vodama. No to će biti, nastavlja se, samo osnov za rješanje ovog pitanja, a sam cilj se može ostvariti samo u okviru velikih ribarskih gazdinstava, a kao primjer autori navode apatinsku centralu. U prijedlogu se autori zalažu za izučavanje od svega 12 mjeseci, i to tri mjeseca na teorijskom tečaju kod poduzeća, i 9 mjeseci na praksi u brigadi, ali zato se za ribarske učenike ne bi smjeli primati mlađi omladinci od 16 godina.

U drugom dijelu prijedloga predlaže se dopuna Uredbe o plaćama radnika na državnim poljoprivrednim dobrima s time, da se predvide stanovite plaće za ribare na otvorenim vodama Saveznog dobra Belje. Od grupe IV. razred drugi do grupe VII. razred drugi, predlažu se plaće za pomoćni rad u grupi i pojedinačno, za rukovođenje ribarskom desetinom i samostalan rad sa svima vrstama ribarskog alata te konačno za rukovođenje ribarskom brigadom, plaće od Din 1.800.— do 2.800.— kao i postoci od vrijednosti ulovljene ribe u iznosu od 20—40%, a u grupi VII razred II postotak od vrijednosti ulovljene ribe u visini prosječnog iznosa postotka od uhvata jednog ribara dotične brigade.

Slijedi u prijedlogu bliže objašnjenje obračunavanja prinadležnosti ribara po predviđenim plaćama.

Treći dio prijedloga odnosi se na finansijski proračun prema prijedlogu za ribolovno područje Belje.

Kao podlogu za financijski proračun uzeli su predla- gaći prosječni lov ribe po jednom ribaru iz prošle tri godine od kojih su dvije godine, 1946. i 1947. bile slabe, i jedna, 1948. dobra. Obračunato je po dosadašnjim ve- zanim cijenama svježe ribe. U prijedlogu se spominje, da bi prema dosadanjem iskustvu prosječna norma po jednom ribaru bila 6000 kg godišnje, a kretala bi se prema produktivnosti pojedinih ribarskih sektora od oko 3000 do 10.000 kg obračunato na bazi I. miješane (15 dinara). Prosječan postotak vrijednosti ulova uzet je sa 30%. Svakoj plaći dodan je godišnji postotak od uhvata (ulova), koji je izračunat sa preko 20.000. Što

se tiče financijskog efekta za poduzeće, predlagači izračunaju prosječnu razliku u korist poduzeća po jed- nom ribaru znatno iznad odobrenog postotka od ulova. Plaćeni godišnji odmor ribara, plaćena bolovanja i upravni troškovi poduzeća nisu uzeti u obzir. Predlagači naglašuju, da se ovaj sistem plaćanja pokazao u praksi kod apatnske centrale kao vrlo dobar.

Stvar je naravno nadležnih vlasti, da konkretno odluče o tom prijedlogu i da prije svega odluče na- čelno da li će taj prijedlog uzeti u pretres. Tom prilii- kom došlo bi u obzir, da se eventualno detaljno i meri- torno ulazi u pojedinosti.

Prof. Dr. I. T o m a š e c :

Novije sa područja zarazne vodene bolesti šarana

Zarazna vodena bolest šarana predstavlja aktuelan problem u mnogim zemljama s naprednim šaranskim ribogojstvom. Stoga se u raznim zemljama vrše istraži- vanja o toj bolesti, kako bi se ona mogla što uspješnije suzbijati i sprecavati. Kako ova bolest i kod nas pred- stavlja aktuelan problem iznijet ću u ovome članku re- zultate novijih istraživanja kao i postignuta iskustva, koja su objavljena u nekim inozemnim stručnim časopisima.

Jedan od važnijih problema kod ove bolesti je pi- tanje samog uzročnika bolesti. U tome pogledu nisu na- zorni istraživača jedinstveni.

W. Schäperclaus, koji je među prvima (1928.) ustanovio ovu bolest, i odmah započeo opsežna istraživanja, smatra specifičnim uzročnikom ove bo- lesti bakterij *Pseudomonas punctata ascitae*. To svoje stanovište zadržao je i u svojoj najnovijoj publikaciji (1) (1949.). On o ovome uzročniku iznosi sljedeće: »Slično kao uzročnici raznih životinjskih i čovječjih bolesti, posjeduje i ovaj bakterij razne tipove, koji se razlikuju po stepenu patogeniteta i vrsti proizvedenih protivtjela u organizmu, nako svi uzrokuju jednake znakove bolesti«. »Izvorni oblik toga uzročnika bolesti je *Pseudomonas punctata typica*, koji se nalazi svagdje u vodi, i koji također ima brojne tipove, a ne razlikuje se bitno od *Pseudomonas punctata ascitae*, izuzev u manjem stepenu patogenita. Može se predmijevati, da uzročnik zarazne vodene bolesti riba nije ništa drugo, već naročito patogeni tipovi tog vodenog bakterija, a koji se pojedinačno svagdje nalaze. Time što najprije pojedine ribe obole i uguju, nastupa veoma živahno razmnažanje ovih veoma patogenih tipova, koji dadu povod brzom širenju bolesti«. (Opaska referenta: Na ove navode Schäperclausa osnovat ću se kas- nije u posebnoj publikaciji).

Kod sovjetskih istraživača sve više prevladava mi- šljenje, da je uzročnik ove bolesti virus.

Već 1939. M. A. Pješkov (2) iznosi zanimive rezultate histoloških pretraga mozga i kože oko čireva kod zarazne vodene bolesti šarana (ruski: krasnuha), prilikom kojih je ustanovio u stanicama naročite uključke veličine 1,5—3 mikr. Te uključke nije našao kod šarana, koji su umjetno inficirani s *Pseudomonas (Achromobacter) punctata*, a našao ih je kod bolesnih šarana i u onim slučajevima, kada je bakteriološka pretraga organa bila negativna. Na temelju tih na- laza on zaključuje, da je uzročnik te bolesti virus.

N. V. Gusjeva (3) (1948.) opisujući pojavu za- razne vodene bolesti riba (ruski: pjatnistaja krasnuha

rib) u Azovskom moru navodu, da se sada smatra, da je uzročnik bolesti virus.

U posljednje vrijeme su neki ruski istraživači drugim metodama ustanovili, da je ta bolest virusnog karaktera. Tako je G. D. Gončarov (4) (1949.) kod zarazne vodene bolesti šarana primijenio serološku metodu, koju su za dokazivanje virusnih bolesti ljudi izradili Sergijev, Djominova i Bjazanceva. Na temelju postignutih rezultata zaključuje, da je uz- ročnik ove bolesti filtrabilni virus.

Veoma su zanimiva najnovija istraživanja E. M. Lajmana i A. J. Špoljanskaje (5) (1949.). Oni su svoje zaključke o uzročniku bolesti stvorili na temelju nalaza krvne slike bolesnih šarana. Ustanovili su, da se tokom zarazne vodene bolesti postepeno pove- čava broj monocita i polimorfonuklearnih leukocita. Njihov broj je najveći u kroničnom stadiju, kad se po- javljuju čirevi kože. To nam ukazuje na to, da je nji- hova fagocitarna djelatnost upravljena protiv sekun- darne (bakterijelne) infekcije. Broj neutrofilnih leuko- cita povećavao se je naprotiv naglo na početku bolesti, dok je u kroničnom stadiju opet opadao. Autori sma- traju, da ovo povećanje broja neutrofilnih leukocita na početku bolesti predstavlja reakciju ribljeg organizma protiv glavnog uzročnika bolesti — filtrabilnog virusa.

U pogledu faktora, koji uvjetuju nastanak bolesti iznosi F. Volf (6) (1949.) veoma vrijedna iskustva stečena u Čehoslovačkoj. On ističe, da se je još do ne- davno smatralo, da se šaran može po volji premještati i prevoziti i na velike udaljenosti, a da njegov orga- nizam na to ne reagira. Međutim iskustva koja su ste- čena posljednjih godina prilikom većih prijevoza i pre- mještanja šarana pokazuju, da se šaran razmjerno teško prilagođuje novim prilikama, da se time smanjuje njegova prirodna otpornost, i da on postaje primljiviji za razne bolesti, a u posljednje vrijeme naročito za zaraznu vodenu bolest. Nadalje su iskustva pokazala, da uzročnik zarazne vodene bolesti, koji je u normalnim prilikama malo opasan, odnosno takorekuć bezopasan, prodire lakše putem crijeva u oslabljeni organizam ša- rana, pa se u njemu može i razmnažati, i time pove- čati svoj patogeniteta. Tako se od pojedinačnih obo- ljenja može razviti opasna zaraza. Prema njemu su to dvije osnovne činjenice, koje su utjecale na širenje ove bolesti u cijeloj srednjoj Evropi. Nadalje autor ističe, da je jedan od glavnih razloga velikom širenju bolesti početkom ovog decenija bilo uvažanje šarana iz raznih zemalja, nadalje stalno mješanje ribe između pojedinih ribogojilišta, kao i zapuštenost samih ribnjaka.